

грантів. Тут громади проводять аудит ресурсів (наприклад, оцінюють потенційні об'єми відновлення житла) та запускають проєкти за принципом «реконструкція + інновація»: наприклад, модернізують енергомережі, поєднуючи ремонт будинків з утепленням. Амбітний сценарій передбачає значну державну та іноземну допомогу та характеризується локальними проєктами. Це може бути комплексна модернізація громад із впровадженням «зелених» технологій, створенням індустріальних парків і модернізацією транспорту. При такому сценарії життєвий простір громади формуватиметься за принципом «краще, ніж було»: реконструкція шкіл супроводжуватиметься модернізацією ІТ-інфраструктури, дороги – будівництвом поблизу сервісних центрів, житло – енергоефективними рішеннями.

Дослідження виконано за рахунок коштів гранту Президента України, наданого Національним фондом досліджень України на реалізацію проєкту 2025.05/0021 «Інноваційні стратегії розвитку резиліентності громад: поєднання організації життєвого простору, розвитку людського капіталу та соціального партнерства для відновлення постконфліктних територій».

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-58>

ЦИФРОВІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Перегуда Ю. А.

доктор економічних наук, доцент,

доцент кафедри глобальної економіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України;

заступник завідувача кафедри організації туристичної діяльності,

професор кафедри організації туристичної діяльності

Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу

Міжрегіональної академії управління персоналом

Євроінтеграція аграрного сектору України у 2026 р. увійшла у фазу, коли її практичний зміст дедалі виразніше визначається не загальними політичними деклараціями, а сукупністю конкретних інституційних, цифрових і фінансових рішень. У науковому дискурсі цифровізація аграрної політики, інституційна модернізація сектору та перебудова механізмів підтримки розглядаються як взаємопов'язані процеси, від яких залежить

конкурентоспроможність виробників, здатність адаптуватися до нових правил ринку та інтегруватися в сучасні ланцюги створення вартості [1–4]. Подібна логіка простежувалася і в нових державах-членах ЄС, де адаптація аграрного сектору до європейського простору супроводжувалася не лише розширенням ринкових можливостей, а й перебудовою правил підтримки, координації та інституційного середовища [4]. Для України така зміна має принципове значення, оскільки переводить адаптацію до вимог Європейського Союзу з площини стратегічного очікування у площину діючих механізмів управління, підтримки та доступу до ресурсів. За такого підходу нові інструменти підтримки аграрного сектору доцільно розглядати як елементи ширшої інституційної трансформації, що поєднує євроінтеграційне наближення, цифровізацію та модернізацію інструментів державного й донорського впливу.

За офіційною оцінкою сторін переговорного процесу, у 2025 р. Україна завершила законодавчий скринінг у рекордні строки та досягла повної технічної готовності до відкриття всіх шести переговорних кластерів [5]. Для аграрного сектору цей результат виходить за межі символічного політичного значення. Його практичний зміст полягає в тому, що питання сумісності з європейським правом, правилами підтримки, вимогами до безпечності продукції, організації ринків і розвитку сільських територій переходять у площину поточної інституційної підготовки. Важливим кроком у цьому напрямі став новий пакет підтримки, оголошений Європейським Союзом у березні 2026 р. Його обсяг становить 12 млн євро, а цільове призначення охоплює підтримку аграрних реформ України, розвиток сільських територій, підвищення якості й безпечності аграрної продукції та наближення законодавства і практик до стандартів ЄС [6]. Йдеться про більш структурований тип зовнішньої допомоги, прив'язаний до змін у політиці, інституціях та управлінських процедурах. У такій конфігурації фінансування набуває значення інструменту інституційного спрямування, оскільки підтримує не окремий короткостроковий захід, а реформування тих сегментів аграрного середовища, від яких залежить доступ виробника до нових ринкових можливостей, до безпечних режимів обігу продукції та до систем підтримки, організованих за європейською логікою.

Окреме місце в цій архітектурі посідає Державний аграрний реєстр. У лютому 2026 р. було повідомлено, що реєстр обслуговує понад 210 тис. зареєстрованих користувачів, а через нього у 2025 р. проходило понад 80% публічних аграрних коштів підтримки [7]. Такі показники свідчать про якісну зміну ролі цифрових платформ у функціонуванні аграрної політики. Державний аграрний реєстр перетворюється на центральний вузол цифрового адміністрування, через який забезпечуються ідентифікація виробника, розподіл коштів, організація взаємодії між державою та отримувачем підтримки, а також формування прозорішої системи доступу

до програм допомоги. У ширшій аналітичній перспективі це означає, що цифровізація аграрної політики починає виконувати інституційну функцію: вона впорядковує сектор, підвищує керованість процесів підтримки та створює передумови для зближення з європейськими підходами до адміністрування ресурсів і контролю над їх використанням. Разом із тим ефективність таких інструментів не є автоматичною, оскільки її можуть стримувати цифрова нерівність між виробниками, нерівномірна спроможність малих фермерів користуватися електронними сервісами та ризик бюрократизації процедур доступу до підтримки.

Подальший розвиток цієї логіки простежується у запуску нової грантової програми через Державний аграрний реєстр у березні 2026 р. У межах ініціативи передбачено до 150 тис. дол. США на розвиток агробізнесу, передусім у ягідному та овочевому секторах [8]. Значення програми полягає не лише в обсязі доступного фінансування. Її важливішою рисою є спрямованість на форми господарської діяльності, пов'язані з переробкою, логістикою, ринковою інтеграцією та розвитком більш організованих виробничих і збутових рішень. Грантова підтримка виступає елементом глибшої перебудови аграрного середовища, у якому пріоритет надається організованішим і стійкішим конфігураціям агробізнесу. Аграрна політика України дедалі більше організовується навколо поєднання трьох взаємопов'язаних елементів: зовнішнього євроінтеграційного імпульсу, інституційного оформлення механізмів підтримки та цифрової інфраструктури їх реалізації. У такому поєднанні формується нова модель керованості сектором, де зростає значення процедурної прозорості, адресності допомоги, формалізації взаємодії між виробником і державою, а також сумісності з майбутніми режимами функціонування в європейському просторі.

Наразі євроінтеграція аграрної сфери входить у фазу, коли вирішального значення набуває практична інфраструктура її забезпечення. Пакети підтримки ЄС, розширення функціоналу Державного аграрного реєстру, концентрація публічних коштів на цифровій платформі та запуск нових грантових механізмів засвідчують перехід від фрагментарної допомоги до більш структурованої моделі інституційного супроводу. Для аграрного сектору це створює нові умови функціонування, у яких доступ до ресурсів, ринкова інтеграція, виконання регуляторних вимог і участь у програмах розвитку дедалі більше залежать від включення в цифрову та інституційно організоване середовище. Інструменти підтримки 2026 р. доцільно розглядати як складову глибшої трансформації аграрної політики України, пов'язаної з євроінтеграцією, модернізацією механізмів управління та посиленням структурної стійкості сектору.

Література:

1. Турбовець С. Б. Інституційні основи інноваційного розвитку аграрних підприємств в умовах євроінтеграції. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2024;(4(21)):69–83. DOI: 10.30857/2786-5398.2024.4.7.
2. Kovalenko A., Tsybulska J., Sakal O., Krupin V., Bratinova M. Ukraine's Agricultural and Rural Development: Transformation of Strategic Planning within the Processes of European Integration. European Research Studies Journal. 2025;28(1):739–760. DOI: 10.35808/ersj/3933.
3. Charlebois S., Latif N., Ilahi I., Sarker B., Music J., Vezeau J. Digital Traceability in Agri-Food Supply Chains: A Comparative Analysis of OECD Member Countries. Foods. 2024;13(7):1075. DOI: 10.3390/foods13071075.
4. Jarosz-Angowska A., Nowak A., Kołodziej E., Klikocka H. Effect of European Integration on the Competitiveness of the Agricultural Sector in New Member States (EU-13) on the Internal EU Market. Sustainability. 2022;14(20):13124. DOI: 10.3390/su142013124.
5. Україна та ЄС підбили підсумки прогресу реформ і підготовки до відкриття переговорних кластерів. European integration portal. 16.03.2026. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-pidbyly-pidsumky-progresu-reform-i-pidgotovky-do-vidkryttya-peregovornyh-klasteriv/> (дата звернення: 27.03.2026).
6. EU provides €12 million to support Ukraine's agricultural reforms and alignment with EU standards. European External Action Service. 19.03.2026. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-provides-%E2%82%AC12-million-support-ukraine%E2%80%99s-agricultural-reforms-and-alignment-eu-standards_en (дата звернення: 27.03.2026).
7. EU-supported State Agrarian Registry enters new phase under full Ukrainian Government ownership. European External Action Service. 20.02.2026. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-supported-state-agrarian-registry-enters-new-phase-under-full-ukrainian-government-ownership_en (дата звернення: 27.03.2026).
8. Up to USD 150 000 to develop agribusiness: the European Union and FAO launch a new grant programme in the State Agrarian Registry. European External Action Service. 12.03.2026. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/usd-150-000-develop-agribusiness-european-union-and-fao-launch-new-grant-programme-state-agrarian_en (дата звернення: 27.03.2026).